

Kontrollutvalet

Dato: 20.01.2015
Vår ref.: 2014/16971-2
Dykkar ref.:

Evaluering av kontrollutval og kontrollutvalssekretariat - Rapport

Deloitte har på oppdrag frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) laga ein rapport som omhandlar ei evaluering av kontrollutval og kontrollutvalssekretariat. Siktemålet med rapporten har vore å styrka kunnskapsgrunnlaget om sentrale delar av den kommunale eigenkontrollen. Dette skal vidare kunne danne grunnlag for ei eventuell vurdering av regelverk og for utvikling av nye tiltak.

Nokre av kontrollutvalsleiarane har bidrege med informasjonsinnsamling til rapporten ved å svare på ei spørjeundersøking og nokre har også delteke i intervju utført av Deloitte. Sekretariat for kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune var også ein av bidragsytarane i dette arbeidet.

Rapporten er på ca. 200 sider og dersom du ønskjer å lese den finn du den på denne lenkja:

https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/evaluering-av-kontrollutvalg-og-kontrollsekretariat/id2358396/?regj_oss=10

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet som eit minimum les samandraget og kapittel 10 i rapporten. Nedanfor gjengir vi punkt 10.8 «Konklusjon – er det behov for endringer?»

«På bakgrunn av denne evalueringen, vil vi her gi våre anbefalinger:

Sammensetning og valgarhet

- *Det bør etter vår oppfatning vurderes å legge til grunn at kontrollutvalgene som hovedregel skal bestå av fem medlemmer, og heller gi adgang for dispensasjon for de aller minste kommunene om det er vanskelig for kommunen å konstituere kontrollutvalget med mer enn tre medlemmer.*
- *Vår vurdering er at det kan være hensiktsmessig at lederen for kontrollutvalget kommer fra et annet parti enn ordfører. Dette vil ikke ha en praktisk konsekvens for det store flertallet av kommuner, men vil trolig kunne bidra til å styrke kontrollutvalgets legitimitet i de få kommunene som legger til grunn den avvikende praksisen med å velge leder fra samme parti som ordfører.*
- *De blir av flere pekt på at det er en fordel om utvalgsleder er kommunestyrerepresentant, og det er vår vurdering at kommunene bør anbefales å legge til grunn en slik praksis. For å ikke gjøre konstitueringen av kontrollutvalgene mer krevende enn den allerede er, vil vi ikke anbefale å regelfeste dette.*
- *Evalueringen viser at valgarhetsreglene som hindrer utvalgsmedlemmene i å sitte i andre politiske utvalg, bidrar til at kontrollutvalget av flere oppleves som et mindre attraktivt utvalg enn andre kommunale utvalg. Likevel mener vi at det er viktig å bevare utvalgets «nøytrale» rolle for å sikre utvalgets legitimitet i befolkningen, i kommunestyret og overfor forvaltningen. Vi vurderer at det kan være utfordrende at politikere med andre politiske verv i kommunen også skal sitte i kontrollutvalget. Vi anbefaler likevel at en bør gjøre en vurdering av hvilken adgang det skal være*

for kommunalt ansatte som ikke har ledende stillinger eller som er ansatt i rådmannens stab, til å sitte i kontrollutvalget. Det synes klart at det kan være uhensiktsmessig at personer i små stillingsbrøker, som ikke er i en lederposisjon eller i rådmannens stab, ikke skal kunne velges til kontrollutvalget. Det er også uheldig om det stemmer at det er en ulik praksis når det gjelder hvordan dette tolkes blant de ulike fylkesmannsembetene. Vi vil samtidig anbefale å kartlegge omfanget av kommunale styrerepresentanter i kontrollutvalgene, og hvilke eventuelle utfordringer dette skaper for vurderinger av habilitet ved gjennomføring av selskapskontroller.

Planlegging av kontrollarbeidet

- Vår vurdering er at det bør være rom for å tilpasse overordnet analyses form og innhold i den enkelte kommune, og at det vil være vanskelig å gi detaljerte retningslinjer for hvordan arbeidet med overordnet analyse skal gjennomføres. Det finnes i dag både veiledere og annet materiell som kontrollutvalgene kan støtte seg på. Likevel vil vi peke på noen forbedringsområder.
 - a) Gjennomgangen av overordnede analyser i utvalgte kommuner viste at det er utfordrende å utarbeide en risiko- og vesentlighetsanalyse. Metodene som benyttes er lite systematiske, og omfanget av hva risikoanalysen dekker varierer. Vi mener at en forbedring av den overordnede analysen også vil øke kvaliteten på arbeidet i kontrollutvalget spesielt og egenkontrollen i kommunen mer generelt.
 - b) Videre vil vi fremheve at forankring av prosessen knyttet til overordnet analyse ved å involvere et bredt spekter av aktører bidrar til å gi et godt grunnlag for å vurdere kommunens tjenesteområder. I tillegg bidrar bred forankring til bedre grunnlag for utvelgelse og gjennomføring av prosjekter.
 - c) Vi mener også at den overordnede analysen bør skriftliggjøres og samles i et eget dokument slik at både kontrollutvalg, kommunestyret, administrasjonen og andre kan gjøre seg kjent med kontrollutvalgets vurderinger og grunnlaget for utvalgets prioriteringer av prosjekter.
- Vi anbefaler at det bør vurderes om det er hensiktsmessig å skille mellom overordnet analyse for forvaltningsrevisjon og overordnet analyse for selskapskontroll. Det kan argumenteres for at kommunens eierskapsforvaltning bør risikovurderes sammen med resten av den kommunale forvaltningen, og ikke stå i en egen særstilling.
- Det kan vurderes om det bør bli tydeligere føringer for at risikovurderinger og gjennomgang av planene bør være en kontinuerlig del av kontrollutvalgets arbeid, og at disse som et minimum bør rulleres en gang i perioden.

Gjennomføring av forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

- Det er stor variasjon i hvilket budsjett kontrollutvalgene har tilgjengelig for å gjennomføre forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, og minst en femtedel av kommunene har ikke gjennomført årlig forvaltningsrevisjon. Det bør vurderes virkemidler for å håndheve kravet om årlig forvaltningsrevisjon. For å overvåke hvor mange kommuner som unnlater å gjennomføre pålagt forvaltningsrevisjon bør departementet vurdere å inkludere et spørsmål om antall gjennomførte forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller i databasen for kommunal organisering.
- Standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001) er etter vår vurdering tilstrekkelig for å sikre at alle forvaltningsrevisjoner følger noen minimumskrav til gjennomføring av prosjektene. Flere av de krav som standarden stiller bidrar til økt kvalitet i rapportene. Men standarden er ikke tilstrekkelig for å sikre at alle rapporter er av god kvalitet. Det er etter vår vurdering ikke behov for ytterligere krav til retningslinjer for forvaltningsrevisjon, men vi foreslår imidlertid at en gjør en vurdering av om kompetansekravet til forvaltningsrevisorer er tilstrekkelig.
- Vi foreslår at kravene til forvaltningsrevisjon også skal omfatte selskapskontroll, herunder eierskapskontroll. Dersom en slik endring ikke blir vurdert som en aktuell mulighet, er det viktig å etablere noen tydelige retningslinjer knyttet til hva som skiller de to ulike typene av selskapskontroll; eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskap, og videre utarbeide retningslinjer for utførelsen av eierskapskontroll.
- Kontrollutvalgslederne opplever ikke at krav om åpne møter legger begrensninger på debatten i kontrollutvalget, og media er sjelden tilstede i møtene. Hovedutfordringen synes å være knyttet til

når og hvordan møter skal lukkes, og det er en del variasjoner knyttet til hvordan dette praktiseres. Vi anbefaler derfor at dette gjerne bør tydeliggjøres i enda større grad både overfor sekretariat og kontrollutvalg.

Oppfølging

- *Undersøkelsen viser at de fleste rapporter inneholder anbefalinger om tiltak, og at revisjonens anbefalinger i stor grad blir vedtatt av kontrollutvalg og kommunestyret. Vi mener at det er viktig å legge ytterligere vekt på betydningen av å formulere anbefalinger (der praksis avviker fra de revisjonskriterier som er lagt til grunn) og på hvordan slike anbefalinger bør formuleres.*
- *Forvaltningen selv opplever at kontrollutvalgets rapporter er en viktig del av egenkontrollen i kommunen, og gir også uttrykk for at forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller bidrar både til bedre internkontroll og til læring og forbedring i forvaltningen. Denne evalueringen indikerer at disse prosessene blir styrket dersom rådmannen involveres i plan- og analysearbeidet, og etter vår vurdering bør det derfor oppfordres til involvering av administrasjonen i arbeidet med overordnet analyse.*

Høring

- *Høringer i regi av kontrollutvalget er per i dag (selv med en vid forståelse) et relativt marginalt fenomen, og flere mener at høring som kontrollform har et svært begrenset anvendelsesområde. Dersom dette er en kontrollform de kommunale kontrollutvalgene skal ha adgang til, er det et behov for nasjonale regler og retningslinjer for høringer. Det bør i den forbindelse også gis en klarere definisjon av høringer, som etter vår vurdering bør være snevrere enn dagens praksis tilsier. Vi mener at eventuelle høringer i kontrollutvalget bør skilles fra generelle orienteringer fra rådmannen på den ene siden og granskinger på den andre.*

Sekretariat

- *Etter vår vurdering synes det å ha skjedd en viss konsolidering og profesjonalisering siden kartleggingen FKT gjennomførte i 2009. Samtidig er det behov for å sikre endringer i de (få) tilfellene der sekretariatene er organisert på en måte som ikke er i henhold til regelverket blir endret. Ettersom dette gjelder relativt få sekretariat bør dette etter vår vurdering skje gjennom en direkte henstilling til de aktuelle kommunene/kontrollutvalgene.*
- *Nesten samtlige kontrollutvalgsledere er helt eller ganske enig i at deres kontrollutvalg har et sekretariat som bistår utvalget på en god måte, men vi ser samtidig at det er store variasjoner mellom sekretariatene både når det gjelder hvor mye tid som benyttes på utvalgene og hvilke oppgaver som utføres. Vi vil derfor anbefale tydeligere nasjonale føringer som konkretiserer innholdet i sekretariatets oppgaver.*
- *Sekretariatet har i dag adgang til å gjøre eierskapskontroller, men det er flere eksempler på «eierskapskontroller» som er vanskelig å skille fra forvaltningsrevisjoner av spesifikke selskap. Dette medfører at det gjennomføres forvaltningsrevisjoner som ikke følger standarder for slike revisjoner, og at sekretærer i noen tilfeller i praksis utfører forvaltningsrevisjon for kontrollutvalget. Vi mener at begge formene for selskapskontroll (eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskap) bør defineres som forvaltningsrevisjon og omfattes av de samme retningslinjer som gjelder for gjennomføring av forvaltningsrevisjon.»*

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.